

[Undervisningsministeren.]

set omfang ved særlige finanslovbevillinger ydedes støtte til enkeltpersoner og selskaber til udgivelse af videnskabelige publikationer. Bevillingerne til læreanstalterne foreslog ikke til stort mere end at opretholde undervisningen af de studerende og gav kun inden for yderst snævre rammer mulighed for selvstændig forskning. Når en videnskabsmand ønskede at tage en særlig forskningsopgave op, var han i det store og hele henvist til at søge hjælp hos de videnskabelige fonds, først og fremmest Carlsbergfondet, men dernæst også de to statslige fonds, Rask-Ørsted Fondet, hvis det drejede sig om forbindelser med udenlandsk forskning, og Det teknisk-videnskabelige Forskningsråd, hvis opgaven faldt ind under dette forskningsråds specielle område.

Prisstigningerne og den rivende udvikling på alle felter inden for forskningen havde gjort det åbenbart, at de eksisterende fonds ikke længere alene kunne magte opgaven, og fra videnskabens side ønskede man derfor en snarlig oprettelse af et alment statsligt forskningsfond. Planer for dannelsen af et sådant fond var udarbejdet i den dengang siddende videnskabskommission. På grundlag af disse planer og med støtte i en henvendelse, som regeringen i januar 1951 modtog fra præsidenten for Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, professor Niels Bohr, fremsatte undervisningsministeren derefter i begyndelsen af året 1952 et lovforslag, der blev vedtaget som lov nr. 215 af 7. juni 1952 om oprettelse af statens almindelige videnskabsfond.

Loven fastslår, at fondet skal have til formål at virke „til fremhjælpning af dansk videnskabelig forskning, navnlig på grundvidenskabernes område“. Dets midler fremkommer ved, at der årligt stilles en finanslovbevilling på 2 mill. kr. til dets rådighed.

Nærmere regler om fondets virksomhed og styrelse er givet ved en kgl. anordning af 24. juni 1952. Af denne anordning fremgår det bl. a., at fondsmidlerne skal anvendes som hjælp til gennemførelsen af sådanne særlige forskningsopgaver, som er beregnet på at skulle afsluttes inden for et begrænset tidsrum, og hvortil der hverken kan påregnes støtte af de årlige bevillinger, der sædvanligvis står til rådighed til den normale drift af institutter og laboratorier,

eller tilskud gennem andre finanslovbevillinger ifølge hidtidig praksis. Fondets støtte ydes alene på grundlag af ansøgninger, der indkommer til det fra de pågældende videnskabsmænd eller videnskabelige institutioner, og fondet som sådant kan ikke sætte forskningsprojekter i gang eller give anvisning på, hvilke opgaver der skal tages op.

Fondet ledes af 5 faglige kommissioner og en bestyrelse. Når en ansøgning indkommer, går den først til behandling i en af kommissionerne, af hvilke der findes én for naturvidenskaberne, én for de humanistiske videnskaber, én for lægevidenskaben, én for samfundsvidenskaberne og én for veterinær- og jordbrugsvidenskaberne. Finder den pågældende kommission, at ansøgningen bør imødekommes, gør den indstilling til bestyrelsen herom, og bestyrelsen træffer derefter den endelige afgørelse.

Bestyrelsen består af formændene for de 5 kommissioner samt en repræsentant for finansministeriet og en repræsentant for undervisningsministeriet.

I de år, fondet har virket, har det haft en betydning for dansk videnskab, som vist vanskeligt lader sig overvurdere. Et meget stort antal større og mindre forskningsprojekter er udført for fondets penge, og blandt dem har mange bragt vor erkendelse et godt stykke videre. Adskillige af de foretagne undersøgelser har desuden allerede ført til økonomiske resultater, der må forekomme betydelige i forhold til de relativt set beskedne beløb, som fondet har investeret i dem.

Da man i 1952 tog bestemmelse om størrelsen af fondets årlige rådighedssum, havde man ikke mange retningslinjer at gå efter. Man måtte bygge på et skøn over behovet. Fra videnskabens side gik ønskerne dengang ud på at få stillet 2,5 mill. kr. til rådighed om året. Ved loven fulgte man det af den daværende undervisningsminister fremsatte forslag om at nøjes med 2 mill. kr., men det var underforstået, at dette tal kunne tages op til revision, hvis det skulle vise sig, at det var sat for lavt — eller for højt.

Erfaringerne fra de uddelinger, der har fundet sted siden fondets oprettelse, kan vist i det store og hele siges at have godtgjort, at de 2 mill. kr. var et passende beløb efter forholdene i 1952.